

# Стратегија за локален економски развој 2019 - 2023



## Општина Старо Нагоричане





*Стратегијата за локален економски развој на општина Старо Нагоричане е изработена во рамките на проектот „Локалната заедница и општината заеднички ја креираат стратегијата за локален економски развој“ кој што е имплементиран во рамки на проектот „Граѓанските организации во служба на локалната демократија“ спроведен од АЛДА Скопје, Европско движење Македонија и Здружението на финансиски работници на локалната самоуправа и јавни претпријатија со финансиска поддршка на Европската унија преку ИПА 2 инструментот.*

*Овој документ е продуциран со финансиска поддршка од Европската Унија ИПА 2 инструментот. За содржината на овој документ целосно е одговорна Рурална Коалиција и во никој случај не ги рефлектира ставовите на Европската Унија.*



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





## Кратка содржина

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОПШТИНА СТАРО НАГОРИЧАНЕ .....	5
1. Профил на општината .....	5
СТРАТЕГИСКА АНАЛИЗА .....	22
1. Осврт на процесот на планирање на ЛЕР .....	22
2. Анализа на контекстот за функционирање и делување .....	23
3. Анализа на капацитетите на општината .....	25
СТРАТЕГИСКО ПЛАНИРАЊЕ .....	28
1. Визија на општината .....	28
2. Мисија на општината .....	28
3. Стратегиски приоритети, стратегиски цели, мерки и активности .....	28
4. Стратегиски комуникации .....	35
5. Следење на реализацијата на Стратегијата за Локален економски развој .....	36
6. Финансиски показатели и проекции .....	37
Прилог 1 – Список на членови во тимот за подготовка на Стратегија за ЛЕР .....	39
Прилог 2 - Акциски план за 2019 година и проекции за следните години .....	0



## Краток осврт од Претседателот на Совет на општина Старо Нагоричане

Почитувани,

Подготовката на Стратегијата за Локален економски развој за периодот 2019 – 2023 година е од особено значење за нашата општина бидејќи преку овој документ всушност треба да се операционализираат политиките за локалниот економски развој. Стратегијата се заснова на податоци за сегашната состојба во општината, при што мора да напоменеме дека ни претстои период на посветена и сериозна работа за да ја подобриме состојбата и да забележиме успех и реализирани бројни проекти на полето на економскиот развој.

Можности за развој постојат посебно во сферата на руралниот развој и алтернативниот туризам. Нашата општина располага со природни убавини и потенцијали, кои надополнети со подобра инфраструктура и прилив на инвестиции треба да придонесат кон подобар живот за населението во општината. Преку подобрување на условите за живот и работа на локалното население сакаме младите да останат во општината и тука да го градат својот живот.

Како локална самоуправа со советници, градоначалник и администрација ќе се бориме за поголем придонес од националните институции во локалниот развој, како и за привлекување на инвестиции. Во оваа стратегија посебен акцент се става и на развојот на животната средина како предуслов за економски развој и приоритет со цел подобрен живот на населението.

Ја користам оваа прилика да се заблагодарам на Градоначалничката г-а Жаклина Јовановска, на советниците, локалните бизнисмени и локалната администрација кои учествуваа во подготовката на овој документ и дадоа несебичен придонес со своето знаење и експертиза да ја направат оваа стратегија што пореална и корисна за нас како општина.

Искрено ваш,

Претседател на совет

Јовица Јанчиќ



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





## Краток вовед од Градоначалничката на општина Старо Нагоричане

Почитувани,

Општината Старо Нагоричане опстојува единствено за Вас да ги слушне сите Ваши желби, потреби, и да Ви овозможи решавање на сите Ваши инфраструктурни, комунални, социјални, образовни, културни и други проблеми. Ја користам можноста да Ви се заблагодарам за поддршката која ми ја давате да издржам и продолжам со имплементацијата на многубројни проекти идеи и визији кои се потребни за раст и развој на нашата општина, која со децении наназад беше запоставена и заборавена од страна на државата.

Културно-историските споменици говорат за времето кога во оваа општина имаше развој и перспектива за живот. Нејзиното укинување во 1965 година се покажа како голема грешка, која сите ние се обидуваме да ја исправиме и да ги вратиме перспективите за живот на овие краишта, отворајќи нови погони и подобрувајќи ги условите за континуирани вложувања. Се надевам дека конечно ќе успееме да и ставиме крај на миграцијата село – град, која во општината ја има десеткувано бројноста на населението, а и да му ставиме крај на негативниот природен прираст. Со новиот закон за територијална организација во Република Македонија од 1995 година, животот полека почнува да се враќа во овие краишта. Во текот на 2007 година општината ги заврши подготовките и успешно влезе во втората фаза од фискалната децентрализација.

Можноста што ми е дадена да бидам прва меѓу еднаквите, се надевам дека ќе ја оправдам работејќи заедно со Вас, со јавното комунално претпријатие ЈП „Козјак“, општинската администрација, месните заедници и невладините организации, да ја градиме оваа општина, општина со којашто ќе се гордеат нејзините жители. Искрено се надевам дека со изработката на една ваква стратегија, реално ќе бидат дијагностицирани недостатоците и можностите коишто ги нуди општината за развој. Важноста на овој документ ќе биде од 2019 до 2023 година и искрено се надевам дека ќе ги исполни очекувањата за потребите за развој во општината. Изготвен е еден добар стратегиски документ којшто во целост ги исполни поставените задачи на тимот за ЛЕР, кој беше составен специјално за оваа намена и чијашто работа можеме да ја согледаме преку овој готов текст.

Искрено Ваша,

Градоначалник

Жаклина Јовановска



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





## ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОПШТИНА СТАРО НАГОРИЧАНЕ

### 1. Профил на општината

#### 1.1 Географска положба

Територијата на општина Старо Нагоричане се наоѓа помеѓу 21°47' и 22°03' источна географска должина и помеѓу 42°08' и 42°39' северна географска ширина, односно најголем дел од општината се наоѓа на планината Козјак и нејзините јужни падини, попозната како Козјачија, а потоа на источните падини на планината Руен и низ широката долина на реката Пчиња. На исток и југоисток општината граничи со териториите на општините Кратово и Ранковце, кон запад и југозапад е ограничена со територијата на општината Куманово, додека на северната страна истовремено е и државната гранична линија со Република Србија (општините Трговиште, Бујановац и Прешево). Пошироко гледано, општината е една од најсеверните општини во Република Македонија.

Територијата на општина Старо Нагоричане ја опфаќа главно т.н. област Козјачија. Овој простор му припаѓа на горното сливно подрачје на реката Пчиња. По својата морфологија, територијата на општината е разновидна. На запад е долината и алувијалната рамнина на река Пчиња, а на исток е ридско-планинска релјефна структура.

#### 1.2 Геотектонски карактеристики

Најстарите геолошки творби претставени со комплекс на прекамбријски гнајсеви, како база на геолошката градба на сиот терен, откриени се на североисточниот дел на територијата односно Козјачијата и планината Козјак како западни делови од Српско – македонската маса.

На планината Руен откриена е петролошки хетерогена преодна зона на палеозојски метаморфити (нискокристалести шкрилци, мермери, кварцити и др.). Дискордантно, врз метаморфните комплекси, на југозападниот дел, низинскиот дел од територијата, присутна е дебела мешовита серија на плеиоцентски езерски (глиновити, песокливи и лапоровити) седименти. Источно од реката Пчиња, во градбата на теренот доминираат вулкански и вулканогени-седиментни творби (различити вариетети на андезити, бречи, андезитски туфови, трахити и др.) од познатата Кратовско-Злетовска вулканска област.



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





Како најмлада, завршна фаза на вулканска активност во Кратовско-Злетовската вулканска област се смета подводното изливање на базалтите околу Младо Нагоричане, по должина на длабока разломна структура со протегање Север Северо-Запад - Југ Југо-Исток, кон крајот на горен плиоцен. За дел од завршната фаза на вулканската активност се сметаат и термалните и термо-минералните води што се јавуваат во пчињската долина, од с. Пелинце до Клечевце и понатаму кон југ. Како најмлади геолошки творби се сметаат алувијалните наноси на реките Пчиња, Петрошница, Бистрица, Живуша и долините, претставени со песоци, чакали и песокливи глини.

Во тектонската градба доминира таканаречениот „пчињски длабински расед“, кој е тектонска предиспозиција во создавањето на долината и коритото на реката Пчиња. Тој претставува западна граница на Кратовско-Злетовската вулканска област и контролирачки фактор во создавањето и површинската емисија на термалните води, носители на хидротермална енергија.

### 1.3 Сеизмологија

Територијата на општина Старо Нагоричане е често трусно активна зона.

### 1.4 Клима

Во општина Старо Нагоричане средната годишна температура на воздухот изнесува околу 11°C со средна годишна амплитуда на воздухот од околу 20°C. Најстуден месец е јануари со средна месечна температура на воздухот од 0,0°C додека најтопол месец е јули со средна месечна температура на воздухот од 22°C. Месецоот август исто така е топол, со просечна температура на воздухот која изнесува околу 22°C. Средната месечна температура на воздухот во октомври е поголема од април, за 0,1°C што е карактеристика на медитеранското влијание врз термичкиот режим на воздухот.

Просечната годишна сума на врнежи изнесува околу 500 mm. Најврнежлив е месец мај со просечна месечна сума на врнежите од околу 67 mm, што е одраз на континенталното влијание врз pluviометрискиот режим. Летото е најсушниот период во годината, со минимум на врнежите во месец август, со просечна месечна сума на врнежи од 27 mm.

Врз основа на основните климатски елементи (температурата на воздухот и врнежите) како и нејзините карактеристики, климата во општина Старо Нагоричане може да се дефинира како умерена со изменето медитерански влијанија во pluviометрискиот режим.



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





## 1.5 Вегетација

Општина Старо Нагоричане има умерено континентална клима што во основа најмногу влијае врз биогеографската разновидност. Според видовите на почви застапени се: алувијални наноси, црвеница и подзол. На алувијалните наноси во пониските делови се одгледуваат градинарски култури, ран зеленчук, зелка, пиперки, домати, пченка, пченица и др.

Од листопадни дрвја се застапени тополи, врби и трепетлики. На благите падини над реките, почвата преоѓа во црвеница и добра е за садење на винова лоза и овошје. На поголемите надморски височини, подзолот е идеален за садење на компири, овес и 'рж, како и за овоштарство. Над овие предели се протегаат предели со пасишта и ниски жбунести растенија (дива круша, шипка, капина, глог, трника и лековити растенија). Над тревните терени се листопадните шуми (даб, бука, багрем, јасен) кои се богати со шумски плодови и печурки. На највисоките предели растат четинарски шуми (бор, ела, смрека).

## 2. ИСТОРИЈАТ НА ОПШТИНАТА

### 2.1 Име на општината

До 1965 година на сегашната општинска територија постоела општина Старо Нагоричане којашто е укината од страна на тогашната власт. Со новиот Закон за територијална организација од 1996 година, општина Старо Нагоричане е возобновена и како општински центар е земено с.Старо Нагоричане, односно искористена е истата општинска зграда во којашто функционираше општината до 1965 година. Општина Старо Нагоричане се наоѓа во североисточна Македонија на територија од 451 km<sup>2</sup> во којашто постојано живеат 4042 жители во 39 населени места.

### 2.2 Верски објекти

Територијата на општина Старо Нагоричане располага со значаен број на верски објекти (цркви и манастири). Како позначајни и попознати цркви на општинската територија се:

- Црква Свети Ѓорѓи во Старо Нагоричане која потекнува од XI век, а возобновена е во XIV век (1313 година);
- Манастирската црква Света Богородица во манастир Забел во Старо Нагоричане (1852 година);



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





- Црква Света Петка во Младо Нагоричане (1682 година);
- Црква Свети Ѓорѓи Победоносец во Младо Нагоричане (XI, XV век);
- Црква Свети Никола во Стрезовце XVII век (1606 година);
- Црква Воведение на Света Богородица во манастир Карпино во с.Орах, XVI век (1592 година);
- Двојна црква во с.Орах Свети Ѓорѓи и Свети Никола, почеток на XVII век;
- Црква Свети Ѓорѓи во Жегљане, крај на XVI век и почеток на XVII век и др.

### 3. ПОПУЛАЦИЈА

#### 3.1 Број на население според попис од 2002 година

Вкупно според податоците за пописот од 2002 година во општина Старо Нагоричане, живеат 4840 жители. Според етничката припадност се :

- Македонци – 3906
- Срби – 926
- Албанци – 1
- Роми – 1
- Останати – 6

Во табелата подолу наведени се податоци за бројот на население по петгодишни возрасни групи според проценката на населението од 30.12.2015 според Завод за статистика.

Старо Нагоричане

Возраст	Сè	Мажи	Жени
Вкупно	4 042	2 177	1 865
0	44	27	17
1 – 4	159	88	71
5 - 9	217	110	107
10 – 14	243	137	106
15 – 19	255	130	125
20 – 24	242	126	116

25 – 29	243	117	126
30 – 34	243	128	115
35 – 39	256	151	105
40 – 44	279	180	99
45 – 49	248	169	79
50 – 54	264	169	95
55 -59	212	129	83
60 – 64	214	118	96
65 – 69	176	79	97
70 – 74	216	90	126
75 – 79	222	95	127
80 – 84	192	81	111
85 и повеќе	112	51	61
Непозната возраст	5	2	3

### 3.2 Основни показатели за развојот на општина Старо Нагоричане (податоци од Завод за статистика за 2017 година)

	Живо- родени	Умрени		Природен прираст	Бракови	
		вкупно	умрени доенчиња		склучени	разведени
Старо Нагоричане	41	78	-	- 37	19	1

### 3.3 Наталитет во општината



Наталитетот во општината Старо Нагоричане е со негативен прираст. Бројот на населението константно се намалува, односно населението во општината старее.

### 3.4 Структура на населението според образовната подготовка (податоци од 2002)

- Без училиште – 625
- Некомплетно основно училиште - 1572
- Основно училиште – 1279
- Средно училиште – 562
- Виша школа – 15
- Високо образование, факултет, академија - 18

### 3.5 Домаќинства во општината

На територија на општина Старо Нагоричане постојат 1697 домаќинства.

## 4. ОБРАЗОВАНИЕ

### 4.1 Предучилишно образование во општината

На територијата на општина Старо Нагоричане има една предучилишна установа која што е под управа на општина Куманово.

### 4.2 Основно образование

На територијата на општина Старо Нагоричане работат три централни основни училишта: О.О.Ш. „Светозар Марковиќ“ во Старо Нагоричане, О.О.У. „Христијан Тодоровски Карпош“ во с. Драгоманце и О.О.У. „Христијан Карпош“ од с. Младо Нагоричане и 9 подрачни училишта. Вкупниот број на ученици е 295 деца во учебната 2018 – 2019 година.

### 4.3 Средно образование во општината

На територијата на општина Старо Нагоричане нема изградено средни училишта.

### 4.4 Училишта за возрасни и специјални училишта во општината

На територијата на општина Старо Нагоричане нема училишта за возрасни и специјални училишта.





## 5. ЗДРАВСТВО

### 5.1 Државни здравствени установи

Во општина Старо Нагоричане нема државни здравствени установи.

### 5.2 Приватни здравствени институции

На територијата на општина Старо Нагоричане има две приватни здравствени ординации по општа медицина. Една во село Облавце и една во село Бајловце.

### 5.3 Аптеки

Во општина Старо Нагоричане нема отворено ниту една аптека.

## 6. ИНФРАСТРУКТУРА И ЈАВНИ УСЛУГИ

### 6.1 Патишта (главни патишта, регионални и локални патишта)

Низ територијата на Општина Старо Нагоричане поминуваат магистрален и регионални правци кои не се во надлежност на локалната самоуправа и тоа се :

- Магистрален пат М-2, Куманово – Крива Паланка
- Регионален пат Р – 212, стар пат Куманово – Крива Паланка
- Регионален пат Р – 212, од место викано Света Петка Младо Нагоричане – Манастир Прохор Пчински, Република Србија.
- Регионален пат Р – 203, од Р – 202 до с. Рамно.

Вкупната патна мрежа на локалните патишта во општината изнесува 223.20 км од кои постојат пробиени 118.0 км, тампонирани се 64 км, а асфалтирани се 41.20 км.

### 6.2 Снабдување со вода за пиење, фекална и атмосферска канализација

Снабдувањето со квалитетна вода за пиење на територијата на Општина Старо Нагоричане е решено во најголема мера преку локалните водоводни системи во населените места и преку индивидуални бунари. Според расположливите податоци од Јавното комунално претпријатие „Козјак“ (ЈКП Козјак) количината на потрошена вода изнесува 10.000м<sup>3</sup>/год или околу 30м<sup>3</sup> на ден.

Во текот на 1997 година е започнато со изградба на регионалниот водовод Старо Нагоричане – Никуљане, кој е пуштен во употреба во 2003 година. Овој водовод



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





моментално опслужува три населени места или околу 400 домаќинства. Изградени се и водоводи во селата: Драгоманце, Алгуња, Пелинце, Стрезовце, Војнк и др. Пред крај е изградба на водовод за с. Младо Нагоричане, кој што би се поврзал на регионалниот водовод Старо Нагоричане – Никуљане и би опслужувал околу 2000 жители. За населените места во кои што сè уште нема изградено водоводи се изработува техничката документација и се работи на отстранување на проблемот со водоснабдувањето. Со водоводите во општината управува, ги одржува и раководи ЈКП Козјак.

На територијата на општина Старо Нагоричане нема изградено канализационен систем за фекални и атмосферски отпадни води во ниедно населено место, меѓутоа постои техничка документација за изградба на канализациони системи за населените места Старо Нагоричане и Стрезовце. Населението ги исфрла отпадните води неорганизирано, хаотично и слободно по улиците или речните текови. Септичките јами, кои се користат од населението, не се изградени во согласност со техничките правила и прописи за нивна изградба.

### 6.3 Состојба на електричната мрежа на општината

При крајот на 90-тите години на минатиот век, територијата на општина Старо Нагоричане е стопроцентно покриена со електрична мрежа, но истата е застарена и е со чести прекини што ги отежнува условите за квалитетен живот.

### 6.4 Јавна хигиена

Советот на општина Старо Нагоричане има формирано Јавно комунално претпријатие коешто сè уште нема започнато со собирање на отпад и со чистење и одржување на локалните патишта.

### 6.5 Сообраќај во општината

#### 6.5.1. Авто и такси сообраќај

Во општина Старо Нагоричане има организирано меѓуопштински линиски превоз Куманово - Ст. Нагоричане. Услугите од такси сообраќајот жителите во општината ги добиваат главно од такси компаниите од Куманово.

#### 6.5.2. Меѓународен линиски транспорт



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





На територијата на општина Старо Нагоричане нема организирано меѓународен линиски транспорт.

### 6.5.3. Аеродроми

На територијата на општина Старо Нагоричане нема изградено аеродроми меѓутоа меѓународниот аеродром во Скопје од општината е оддалечен само 30 км.

### 6.5.4. Терминали за утовар и царински терминали

На територијата на општина Старо Нагоричане нема изградено царински терминал ни терминали за утовар, меѓутоа најблиските такви терминали се наоѓаат на само 15 км од општина Старо Нагоричане.

### 6.6 Погребални услуги (закопи)

На територијата на Општина Старо Нагоричане постои ЈКП Козјак, кое сè уште не врши погребални услуги.

### 6.7 Иригациони системи (системи за наводнување)

Во Општина Старо Нагоричане нема систем за наводнување, меѓутоа постои канал за наводнување кој што не е во функција.

### 6.8. Различни информации

#### 6.8.1. Цени на комунални услуги

Единствени комунални услуги кои што ги плаќаат жителите на општина Старо Нагоричане се цената за приклучок на водоводен систем која што изнесува 18.000,00 денари и цена за потрошена вода по 1 м3 која што за секој м3 изнесува по 25 денари.

#### 6.8.2. Даноци

Даноци во општина Старо Нагоричане се:

- Даноци на имот
- Данок од доход, од добивка и од капитални добивки
- Даноци на специфични услуги – комунални такси





## 7. ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИЗАЦИИ ВО ОПШТИНАТА

### 7.1 Подрачни единици на ресорни министерства во општината

Подрачни единици на ресорни министерства во општината се :

- Министерство за внатрешни работи, претставено преку Полициските станици во с. Старо Нагоричане и с. Пелинце
- Министерство за правда преку своите матични служби во с. Старо Нагоричане и с. Младо Нагоричане
- Министерство за култура – Меморијален центар на АСНОМ во с. Пелинце.

### 7.2. Банки

На територијата на општина Старо Нагоричане нема отворено филијали и експозитури на банки.

### 7.3 Канцеларии на Македонски пошти

На територијата на општина Старо Нагоричане функционираат две канцеларии на Македонски пошти и тоа во населените места: Старо Нагоричане и Младо Нагоричане.

### 7.4 Компаниии за осигурување

На територијата на општина Старо Нагоричане нема отворено канцеларии на осигурителни компании.

### 7.5. Медиуми

На територијата на општина Старо Нагоричане нема отворено локални медиуми, меѓутоа територијата е добро покриена со националните радио, телевизиски и пишани медиуми.

### 7.6 Локални здруженија на граѓани

На територија на општина Старо Нагоричане постојат здруженија на граѓани кои како основа на своето делување ги имаат прашањата за заштита на животната средина. „Еко-Тим“ – Еколошка канцеларија на општина Старо Нагоричане, која што функционира од средината на 2005 година. „Обединета Српска Заедница во Македонија“, која функционира веќе 15 години. Исто така во општината функционира



и НВО „Јелен“ – ловечко друштво, а во фаза на формирање се и други здруженија на граѓани.

## 7.7 Регистрирани фирми

На територијата на општина Старо Нагоричане има регистрирани 47 активни фирми. Во продолжение е достапна Листа со називи на фирмите.

Ред.бр.	Назив на фирма	Место / локација
1	ТДЗППУ СИН-ФИ ДОО	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
2.	ДПТУ НОВЧО – КОМ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
3.	ДПТУ ЕКОФУДС ЛТД ДООЕЛ увоз-извоз	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
4.	ДО МЛИН АНТОНИЈА ДООЕЛ експорт-импорт	СТРЕЗОВЦЕ
5.	ДВДТУ СТИВ-ВЕТ ДОО	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
6.	ПЗУ Д-р ЈЕЛЕНА МИТИЌ	ОБЛАВЦЕ
7.	ПЗУ Д-р ЕМИЛИЈА СТЕВКОВСКА	БАЈЛОВЦЕ
8.	ДУСРД ПОРТА-КОКИНО ДООЕЛ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
9.	ДПТУ ДОРОТ -ТРАНС ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
10.	ДЕМАХ КОМ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
11.	Д.Д.М. КОМПАНИЈА ДООЕЛ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
12.	ДПТУ АКВА Д.Н.Д. ДОО увоз-извоз	НИКУЉАНЕ
13.	ДПТТУ ЕНДЛЕС ГРУП ДООЕЛ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
14.	ДПТУ ЃОРГО КОМЕРЦ 2002 ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
15.	ДПТУ РА БРАЦО ДООЕЛ	ВОЈНИК
16.	ДПТУ ДАЛЕКИ – ТРАНСПОРТ ДООЕЛ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
17.	ДПТУ МАРИО Горан ДОО	Старо нагоричане
18.	ДПТУ МАЈОС КОМПАНИ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
19.	ДПТУ СЕЛО СНАБДИТЕЛ ДООЕЛ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
20.	ДПТУ АБО МЕБЕЛ ДООЕЛ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
21.	ДПТУ РОС-РЕЛАКС ОРТХО СХОЕС ДОО	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
22.	ДПТУ УНИВЕРЗАЛ РАЦО ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
23.	ДПТТУ СНФ ПЕЛЕТ ДООЕЛ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ



24.	ДПТУ СТИЛ КОН ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
25.	ДПТУ ТИМЧЕВСКИ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
26.	ДПУ ВИНАР-НИПРО	НИКУЉАНЕ
27.	ДЗПТТУ СТАРА ЦРЕША ДООЕЛ увоз-извоз	ВОЈНИК
28.	ДПТУ ДАНИЛО МИЛК ДООЕЛ увоз-извоз	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
29.	ДПТУ МАРТОНИ ПРОМ ДООЕЛ	ДРАГОМАНЦЕ
30.	ДПТУ АНЕТА ЉУБЕНОВСКА – АНИКА ДОО	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
31.	ДЗСП БАЧИЛО КОЗЈАК ДОО	КАНАРЕВО
32.	ДПТУ НОВИЦА СТРЕЛАЦ ДООЕЛ	ДЕЈЛОВЦЕ
33.	ДПТУ ЦОКСИ КОМПАНИ ДООЕЛ увоз-извоз	СТАРО НАГОРИЧАНЕ
34.	ДПТУ ВТС БЛАГЕ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
35.	ДПТУ СТОЈАНОВСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
36.	ДК БАЈЛО ДООЕЛ	БАЈЛОВЦЕ
37.	ДПТУ НИКО –ЕМ-КОМПАНИ 2002 ДООЕЛ	ДРАГОМАНЦЕ
38.	ДПТУ АЛ-МА ПРОМ ДООЕЛ	НИКУЉАНЕ
39.	ВТС БЛАГЕ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
40.	ДПТУ МАРТОНИ ПРОМ ДООЕЛ	ДРАГОМАНЦЕ
41.	ДОДХЖПТУ МЛИН АНТОНИЈА ДООЕЛ	СТРЕЗОВЦЕ
42.	ДПТУ СТОЈАНОВСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
43.	ТП ТОНИ ЧАЧАРА	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
44.	ДПТУ НОВЧО – КОМ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
45.	ДПТУ АКВА-КОКИНО ДООЕЛ	ДРАГОМАНЦЕ
46.	ДПТУ ДЕМАХ КОМ ДООЕЛ	МЛАДО НАГОРИЧАНЕ
47.	ДПТУ ДАНИЛО МИЛК ДПТУ	СТАРО НАГОРИЧАНЕ

## 8. УРБАНИСТИЧКО И ФИЗИЧКО ПЛАНИРАЊЕ

### 8.1. Барања за изградба на градби предвидени со план

Според планот, општина Старо Нагоричане досега има издадено три одобренија за градба.

### 8.2 Дозволени проширувања на линијата на градбите



Општина Старо Нагоричане нема дозволено проширување на линијата на градбите.

### 8.3 Барања за уредување на дворови и изградба на дворни огради

Општина Старо Нагоричане нема издадено одобрение за уредување на дворовите и за изградба на дворни огради.

### 8.4 Мерки поврзани со заштита од воени дејствија и разрушувања

Во општина Старо Нагоричане е формиран штаб за заштита и спасување со три одделенија: 1. Одделение за спасување и противпожарна заштита; 2. Одделение за спасување од поплави; 3. Одделение за прва медицинска помош.

## 19. КВАЛИТЕТ НА ЖИВЕЕЊЕ

### 9.1 Стандарди на становите

Становите за живеење во општина Старо Нагоричане во голема мера ги исполнуваат стандардите за живеење во оние населени места каде што има услови за исполнување на овие стандарди (вода, електрична енергија, пристапни патишта и др.)

### 9.2 Физичката распределеност на становите и густина на становите

Општина Старо Нагоричане ја сочинуваат 39 населени места во кои живеат директно, околу 4042 жители.

Поради специфичната релјефна структура на дел од просторот на општината се формирани населби од разбиен маалски тип, таканаречен џематски тип, односно физиономијата на населбите се одликува со маалите, но има и поединечни куќи кои се разделени помеѓу себе. Маалите или куќите заземаат значителна населена површина.

### 9.3. Социјален стандард

Социјалниот стандард на жителите во општина Старо Нагоричане е просечен. Населението претежно се занимава со земјоделство и сточарство.

### 9.4. Образование

Во општина Старо Нагоричане се пружа квалитетно основно образование.

### 9.5 Здравство



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





На територијата на општина Старо Нагоричане има две приватни здравствени ординации по општа медицина.

### 9.6 Социјална заштита

На полето на социјална заштита, општина Старо Нагоричане е покриена од страна на Меѓуопштинскиот центар за социјална работа Куманово.

На територија на општина Старо Нагоричане 34 лица се приматели на социјална помош, а податоците се преземени од Центарот за социјални работи од Куманово, во август 2018 година и се однесуваат за период од 01.01.2018 до 01.01.2019

### 9.7 Култура и спорт

Општина Старо Нагоричане заедно со Националниот Конзерваторски центар - Скопје во соработка со Управата за заштита на културното наследство при Министерството за култура и во консултации со координаторот на Заедничкиот рехабилитационен проект – план/ Процена на архитектонското и археолошкото наследство на Југоисточна Европа, изработи Физибилити студија за реконструкција на црква „Свети Ѓорѓи“ во Старо Нагоричане и објектите и околината на црквата.

Во општина Старо Нагоричане има направено повеќе терени за одржување на спортски и рекреативни активности. Во Старо Нагоричане опстојува фудбалскиот клуб „Козјак“, кој се натпреварува во кумановската општинска лига. На постоечките терени за мал фудбал, често се организираат турнири во мал фудбал на кои свое учество земаат повеќе екипи од општината и гостински екипи од другите општини во околината и од републиката. Како најпосетени се турнирите во мал фудбал што се организираат по повод верскиот празник „Света Петка“ и на денот на одбележувањето на годишнината од кумановската битка.

### 9.8 Зелени површини

Во општина Старо Нагоричане нема уредено голем број на зелени површини. Најголемите се во меморијалниот центар на АСНОМ во Пелинце и некои помали површини во населените места, меѓутоа територијата на општината е претежно ридско-планинска која што изобилува со зелени површини, шуми и пасишта.



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија



18





## 10. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

На локалните избори во 2017 година за градоначалничка на општина Старо Нагоричане е избрана Жаклина Јовановска, кандидатка на Социјал-демократскиот сојуз на Македонија (СДСМ). Претседател на Советот е Јовица Јанчиќ (СДСМ).

Членови на Советот на општината се: Бобан Цветановски (СДСМ), Тања Јовановска (СДСМ), Ивана Тодевска (Независна листа), Ивица Ивановски (СДСМ), Тони Митровски (Народно движење за Македонија Единствена Македонија), Саша Алексиќ (Независна листа), Игор Душановски (Коалиција за подобра Македонија ВМРО ДПМНЕ), Драган Спасиќ (Коалиција за подобра Македонија ВМРО ДПМНЕ).

### 10.1. Организација на локалната самоуправа

#### 1. Градоначалник

Жаклина Јовановска

#### 2. Одделение за правни, општи работи и јавни дејности

Горан Донеvски-Раководител на одделение за правни, општи работи и јавни дејности

Емилија Спасиќ - Помлад соработник за седници на совет и јавни дејности

Тања Трајковиќ-Ѓорѓевиќ -Самостоен референт-Архивар

Тања Јовчиќ -одговорно лице за месни заедници, етнички зедници, еднакви можности на жените и мажите

Светланка Павловиќ - Кафе кувар-хигиеничар

Панче Досев - Хаус мајстор

Горан Стаменковиќ -Работник во портирница

Александар Серафимовиќ - возач на моторно возило

#### 3. Одделение за управување со човечки ресурси



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија





Давор Арсиќ- Помлад соработник за вработување, мобилност и обуки

Маја Ангеловска - Помлад референт за персонална евиденција

#### *4. Одделение за финансиски прашања*

Лила Лазаревска - Раководител на Одделение за финансиски прашања

Тина Костовска - Помлад соработник за администрирање на приходи

Драган Зафировски - Помлад соработник за администрирање на приходи

Фросина Крстевска - Самостоен референт-Материјални и финансиски работи

Синиша Божиновиќ - Самостоен референт-даночен извршител

#### *5. Одделение за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина*

Саша Кузмановиќ - Раководител на Одделение за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина

Мирослав Славковски - Виш соработник - уредување на градежно земјиште

Драган Јовановски -Помлад соработник за заштита на животна средина и природата

Зорица Илијевска - Административни работи од областа на урбанизам, комунални дејности и заштита на животната средина

Спасе Ристовски - Виш референт за комунална инфраструктура, патен сообраќај, локални патишта и улици

Мирослав Спасовски - Одржувач на спортски објекти

Драган Јовановски - Одржувач на спортски објекти

#### *6. Одделение за инспекциски работи – инспекторат*

Часлав Максимовиќ-Одделение за инспекциски работи – инспекторат

Рашко Цветковски-Виш референт-комунален редар



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија



20





*7. Одделение за европски интеграции, локален економски развој и поддршка на Градоначалникот*

Славка Стефановска-Цветковска-Соработник за односи со јавност, меѓународна соработка и туризам

Хелена Мишевска-Координација на активности на Градоначалникот

Љубиша Цветковиќ-Поддршка на занаетчиство, угостителство и туризам

Милина Ангеловска-Развој на средните и малите претпријатија и земјоделе

Оливер Стојмановски - Командир на ТППЕ

Иван Трајановиќ - Пожарникар – возач

Жикица Станковиќ- Пожарникар – возач

Синиша Цветковски- Пожарникар

Зоран Серафимовиќ- Пожарникар

Веско Трајковски- Пожарникар

Марјан Станојковиќ- Пожарникар

Јовица Андоновски- Пожарникар

Горан Тодоровски- Пожарникар

Златко Антевски– Пожарникар



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија



## СТРАТЕГИСКА АНАЛИЗА

### 1. Осврт на процесот на планирање на ЛЕР

Процесот на планирање на локалниот економски развој (ЛЕР) ги следеше постулатите на сеопфатното стратегиско планирање на развојот на општината. Фокусот на ова стратегиско планирање беше локалниот економски развој и во тој контекст се анализираа сите значајни контекстуални фактори, внатрешни капацитети и предуслови со цел реалистично планирање на развојот за следните 5 години. Како појдовна основа во процесот на планирање беа искористени веќе постоечките стратегии на општината и тоа: Стратегијата за ЛЕР и Подстратегијата за рурален развој. При тоа се анализираше степенот на имплементација на овие документи, како и релевантноста на мерките и планираните исходи во контекст на стратегиското планирање 2019 – 2023. Понатаму во текот на процесот на визионирање, но и при дефинирањето на клучните мерки за развој беа консултирани и Националната стратегија за земјоделство и рурален развој, Стратешкиот план на Агенцијата за поддршка на претприемништвото во Република Македонија (АППРМ), Националната стратегија за вработување (2016 – 2020), Акциски план за вработување на млади лица (2016 – 2020).

Во рамки на аналитичката фаза со помош на алатки за анализа на засегнатите страни се изготви преглед на сите клучни засегнати страни, нивната улога во ЛЕР како и потенцијалните предности и предизвици од соработката со различните чинители. На спроведената анализа на надворешните фактори се споредуваа состојбата со интерните ресурси и капацитети во општината. За оваа анализа се користеше алатката SWOT. При тоа како ресурси на општината се разгледуваа природните потенцијали, демографските карактеристики, човечкиот капитал, финансиските и материјалните ресурси, можните инвестиции, капацитетот на локалната самоуправа, состојбата на јавните претпријатија, инфраструктурните услови, бизнис климата и сл.

Информациите од спроведената аналитичка фаза во подготовката на Стратегијата за ЛЕР понатаму се искористија во планирачката фаза за ревидирање на визијата и мисијата на општина Старо Нагоричане во сегментот ЛЕР, за поставување стратегиски приоритети и цели, како и за дефинирање мерки и активности за реализација. Процесот на стратегиско планирање на ЛЕР се одвиваше под координација на надворешен тим од консултантската фирма Стратешки менаџмент системи, а се



базираше целосно на придонесот на избраните учесници во тимот за стратегиско планирање на ЛЕР во кој беа вклучени претставници од советот на општината, од локалната администрација од различни сектори, како и претставници на бизнис секторот (Прилог бр 1. – Состав на тимот за стратегиско планирање на ЛЕР).

Во поддршка на Стратегијата за ЛЕР 2019 – 2023 општина Старо Нагоричане подготви и преглед на мерки и активности кои се планираат за 2019 година како годишно планирање за спроведување на Стратегијата за ЛЕР како и проекции за следните години. За 2019 година беа дефинирани изворите на финансиски средства како и оние извори на кои се планира да им се пристапи потенцијално во текот на 2019. Понатаму процесот на годишно планирање треба да продолжи како редовна активност на општината под координација за одделението за ЛЕР во рамки на локалната самоуправа и истиот да се усогласи со севкупното годишно планирање на општината и распределбата на буџетот за потребите на ЛЕР. Годишното планирање треба исто така да се заснова на претходни анализи направени во рамки на годишните извешти за оствареност на Акциските планови за ЛЕР и да се прилагоди на евентуални нови потреби и промени во контекстот кои не постоеле во времето кога е правена стратешката рамка за ЛЕР.

## 2. Анализа на контекстот за функционирање и делување

Во општината има основен потенцијал за воспоставување модели и форми на рурален туризам како и досегашни искуства во оваа област. Постои основна патна инфраструктура, скромна водоводна и канализациона мрежа и позитивен став кај локалното население за развој на рурален и етно туризам. Во рамки на општината има и неколку објекти за рурален туризам како и природни и историски знаменитости кои може да се стават во функција на развојот. Во рамки на Националната стратегија за земјоделство и рурален развој како и Програмата за рурален развој предвидени се мерки и средства за подобрување на инфраструктурата во руралните средини со цел развој на руралниот туризам. Исто така се предвидуваат и мерки и активности за едукација и подготовка на локалното население за организирање разни форми и модели на рурален туризам. Предноста на општината во овој контекст се огледа и во местоположбата на општината, како и близината до две соседни држави Р. Бугарија и Р. Србија со кои веќе е воспоставена соработка и размена. Исто така општината располага и со можности за бањски туризам. На територијата на општината се наоѓа бањата Стрновац со извори на топла вода и потенцијал за изградба на Спа центар каде би се развивавал понатаму бањски туризам.







Заради близината на општината со двете соседни држави, општината има особена предност во искористување на Европските фондови за прекуграничен развој и соработка, ИПА фондовите како и фондовите за регионален економски развој. Исто така, општината до сега има искуство во реализација на прекугранични проекти. Во тој контекст можни се и збратимувања со градови од соседните држави и заеднички настап и пристап во процесите на искористување на расположивите фондови. При тоа општината може да ги понуди природните и историските знаменитости со кои располага.

Иако од една страна општината има пристап до планираните финансиски средства за рурален развој сепак треба да се има во предвид дека истите се многу ограничени т.е минимални. Затоа општината мора своите потенцијали да ги насочи кон обезбедување на фондови и надвор од оние кои се предвидени со програмите за поддршка на руралниот развој и надградба на капацитетите на локалната администрација за искористување и администрирање на тие фондови.

Како рурална општина, населението во Старо Нагоричане се занимава со традиционално земјоделство, сточарство и одгледување на традиционални земјоделски култури. Имајќи ги во предвид демографските карактеристики на општината во која има претежно постаро население, планирањата во развојот на земјоделството треба да бидат реалистични. Општината има потенцијал за воведување нови култури, воспоставување модели за производство на органска храна и развој на пчеларството како специфична гранка. Во тој контекст повторно ќе биде важно да се искористат мерките за поддршка на развојот на земјоделството предвидени со Националната стратегија за земјоделство и рурален развој и да се овозможи едукација на населението за воведување нови производи и нов начин на работа. Во поддршка на развојот на земјоделството и руралниот туризам општината треба да го зајакне својот пристап кон управувањето со отпадот и промоцијата на еколошки мерки и стандарди за работа.

Општината има досегашни искуства во поддршка на бизнис инвестиции и развој на бизнис клима претежно во лесна индустрија, преработувачки капацитети и сл. Таквата тенденција има основа да продолжи и понатаму и дополнително да се зајакне пристапот на општината кон привлекувањето на нови инвестиции. Тоа може да се направи како преку доближување на мерките за поддршка на старт ап фирми, мали и средни претпријата така и преку промоција на мерките за вработување и самовработување на млади лица, преквалификација и доквалификација.





Во остварувањето на погоре опишаните можности општината се соочува со предизвици пред сè во делот на обезбедувањето доволно финансиски средства за реализација на развојните програми. Националните фондови, иако се планирани и воведени, сепак се релативно ограничени, додека за искористување на европските фондови и фондовите од други донатори (како на пример УСАИД, УНДП Светска Банка) потребно е да се гради и понатаму капацитетот на локалната администрација за подготовка и реализација на проекти.

### 3. Анализа на капацитетите на општината

#### Силни страни на општина Старо Нагоричане

Општина Старо Нагоричане има поволна географска положба низ која поминуваат главни коридори 8 и 10, се наоѓа во близина на меѓународниот аеродром во Скопје, а како погранична општина има и пограничен премин со Република Србија. Силните страни на економскиот развој на Старо Нагоричане вклучуваат и постоење на поволни природни услови – клима, природни богатства (река, шуми), достапност на минерални сировини, постоење на геотермален извор и застапеност на обработливо земјиште за полјоделство и пчеларство, како и услови за сточарство. Исто така, на територијата на оваа општина се наоѓаат бројни културно-историски споменици и археолошки наоѓалишта. Сите овие аспекти се добра основа за развој на економијата во насока на етно туризам, производство на органска храна и привлекување на инвестиции.

Силните страни во општина Старо Нагоричане во областа на локалниот економски развој се дадени подетално во продолжение:

- На територијата на општината се наоѓаат **културно - историски локалитети** како што се: Кокино, Пелинско Градиште, Костоперска Карпа, Црквата Св. Ѓорги и други кои претставуваат локални природни ресурси и истите можат да се искористат во рурален развој.
- **Меѓународниот аеродром во Скопје** е на само 30 км од општината што е добра основа за развој на економијата, трговијата и привлекување на инвестиции бидејќи значајно ги намалува трошоците за продажба и производство на заинтересираните инвеститори.
- Општината е позиционирана во северниот дел на Република Македонија, во погранична област и низ неа поминуваат **главните коридори во Република**





**Македонија**, 8 и 10. Општината Старо Нагоричане се граничи со Република Србија, кон која има еден граничен премин лоциран во с.Пелинце.

- Општината Старо Нагоричане располага со **еколошки потенцијал** и разновидни природни ресурси како река Пчиња, вегетација, минерално-суровински потенцијал и пред сè агрономски потенцијал од различен вид (висока застапеност на обработливо земјиште за полјоделство и пчеларство, како и услови за сточарство).
- Меѓуетничките односи во општината **се стабилни и постои соживот** меѓу популацијата и до сега не се забележани инциденти од меѓуетнички вид.
- Во општината се одржуваат бројни спортски и културни манифестации што би биле дополнителна мотивација за потенцијалните туристи.
- Општината има **искуство во соработка со невладини организации** за различни теми од областа на локалниот економски развој и креирање услови за поквалитетен живот на граѓаните
- Општината располага со **интернат за сместување на ученици** од поодалечените населени места
- На територијата на општината има **геотермален извор** на кој во иднина може да се изгради бања и други спа центри

### Слаби страни на општина Старо Нагоричане

Слаби страни на економскиот развој на општина Старо Нагоричане се застарена инфраструктура, недоволна покриеност со водоводна и канализациона мрежа, застарена електро-дистрибутивна мрежа. Изразено слаби страни на општината се значителното иселување на населението, негативен природен прираст, слаба финансиска моќ на жителите. Како други слаби страни беа напоменати и непостоење на планска документација (урбанистички планови), нестандардизирани туристички услови, недостаток на сместувачки капацитети, слаб маркетинг, непостоење на структурна поддршка за едуцирање на населението особено на земјоделците за искористување на фондови и субвенции. Исто така нема организирано собирање на отпад, отсуство на филијали на банки и осигурителни компании. Сите овие наведени слаби страни се пречка за соодветен локален економски развој.

Слабите страни во општина Старо Нагоричане во областа на локалниот економски развој се дадени подетално во продолжение:

- Општината има значителна **потреба од инфраструктурно поврзување** на населените места што е пречка за економски развој на општината,



привлекување на инвестиции и обезбедување поквалитетен живот на жителите.

- Општината се соочува со **изразено иселување на младо население** во поголемите општини и во странство што е предуслов за долгорочен и одржлив економски развој. **Одливот на образован кадар** во значителна мера го ослабува капацитетот на општината за креирање на развојна политика. **Малиот број на новородени деца** во значителна мера ја намалува бројноста на населението.
- **Недоволна покриеност со водоводна и канализациона мрежа** што е потешкотија во обезбедување квалитетен живот на населението.
- Општината се соочува со големи **потешкотии во обезбедување на планираните финансиски средства** за спроведување на годишните планови за работа.
- Општината **не поседува доволно средства за изработка на урбанистички планови** за сите населени места, што е проблем за обезбедување локален економски развој и инвестирање
- Изразената **невработеност и тешката финансиска состојба** на граѓаните придонесува за мал развој на општината
- Општината се соочува со **недостаток на сместувачки капацитети и нестандардизирани туристички услови** што е пречка за развивање на еко-туризмот во пошироки размери
- **Недоволен маркетинг и реклама** придонесува за слаба препознаеност на општината како потенцијално место за развивање на рурален и еко-туризам
- **Недостаток на доволен број на здравствени установи и услуги** од примарна здравствена заштита влијае врз квалитетот на животот на жителите
- **Отсуството на структурна поддршка на земјоделците** за искористување на фондовите кои се на располагање е кочница за развој и осовременување на земјоделските гранки
- **Нема организирано собирање на комунален отпад** и не постои депонија за складирање на истиот
- **Несоодветна заштита и одржување на културно-историските споменици** кои се предуслов за развој на туризмот
- **Немање на средни училишта** во општината во голема мера влијаело во иселување на населението во соседните општини



## СТРАТЕГИСКО ПЛАНИРАЊЕ

### 1. Визија на општината

Општина Старо Нагоричане е атрактивен простор за инвестиции со изградена инфраструктура, еколошки чиста средина, развиен туризам и земјоделство, која ги користи своите природни потенцијали, со зголемен број на вработени луѓе и со осмислен систем за социјална заштита.

### 2. Мисија на општината

Старо Нагоричане како рурална општина со голем број на културно-историски споменици, со потенцијали за развој во земјоделството и еко-туризмот, како природна и еколошки чиста средина, се залага за обезбедување позабрзан и рамномерен социо-економски развој и подобрување на квалитетот на живеење на локалното население.

### 3. Стратегиски приоритети, стратегиски цели, мерки и активности

Согласно презентираниите карактеристики во профилот на општината Старо Нагоричане може да се заклучи дека станува збор за рурална општина која што располага со основни појдовни ресурси за понатамошен развој на руралниот туризам, земјоделството и секако подобрување на бизнис климата во општината.

## СТРАТЕШКА ОБЛАСТ 1: ПОДОБРУВАЊЕ НА ПОТЕНЦИЈАЛИТЕ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА ВО ОПШТИНАТА ВО НАСОКА НА ЗАБРЗАН РУРАЛЕН РАЗВОЈ

Оваа стратешка област ги претставува заложбите на општината за рурален развој и тоа преку:

- Зајакнување на пристапот до информации од областа на земјоделството, сточарството и руралниот туризам за земјоделците и заинтересираните жители;
- Зајакнување на директната поддршка на населението за инвестиции во рурален развој;
- Зголемување на соработката на локалната самоуправа со институциите надлежни за земјоделство и рурален развој, а со цел поголемо искористување на мерките за поддршка на земјоделството, сточарството и руралниот развој.



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија



28





**Стратешка цел 1.1. Подобрени услови и капацитет на населението за земјоделско производство и сточарство**

Во рамките на оваа стратешка цел се очекува да се подобри информираноста на населението и искористеноста на мерките за поддршка и развој на земјоделството и тоа преку изработка на билтени и информатори, директни посети на терен од страна на надлежните институции, помош и поддршка во искористување на мерките за развој на земјоделството и сточарството, промоција на локалните производи, брендирање, изработка на студии и анализи и сл.

Конкретните очекувани резултати како и планираните активности во рамките на секој резултат се прикажани во табелата што следува.

Резултат 1 Подобрена информираност на земјоделците за можностите за развој на земјоделството	
1.1	Изработка на квартален билтен со роковник за датуми на објавување на повици за субвенции, Програми за рурален развој, ИПАРД мерки (во соработка со подрачната канцеларија на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство - МЗШВ)
1.2	Изработка на регистар на податоци за земјоделци (со преземање од МЗШВ)
1.3	Реонизација на општината на населени места (39 населени места)
1.4	Одржување на редовни информативни средби за информирање на локалното население за можностите кои ги нудат мерките и програмите како и консултација за проблемите со кои се соочуваат
1.5	Учество на претставници на општината на едукативни сесии и поттикнување за аплицирање на мерките во соработка со локалните надлежни институции
1.6	Продлабочување на соработката со МЗШВ со цел обучени екипи на ова ресорно министерство да им помагаат на земјоделците при аплицирање за програми и субвенции
1.7	Изработка на студија за производство на органска и здрава храна вклучувајќи го и процесот и можностите за преработка како производитите би добиле додадена вредност

Резултат 2: Зголемена достапност на мерките за поддршка на земјоделството и руралниот развој	
2.1	Организирање на редовни средби/состаноци со претставници на Агенцијата за поддршка на развојот на земјоделството (АПРЗ) и МЗШВ од страна на општината со цел да се поврзат земјоделците со овие институции
2.2	Редовни информативни сесии во периодот на објавување на секој повик или мерка со претставниците на подрачната единица на МЗШВ и на АПРЗ со практична помош и поддршка во пополнување на обрасците

2.3	Промоција на мерките од Програмата за рурален развој и поднесување на зеднички апликации на општината и локалните здруженија
2.4	Продлабочување на соработката со Центарот за развој на Североисточен плански регион
2.5	Воспоставување на систематска соработка со бизнис заедницата на локално ниво и утврдување на заеднички полиња за соработка, вклучувајќи го и заедничкото аплицирање на проекти
2.6	Подготовка на проекти за прекугранична соработка за унапредување на земјоделството и руралниот развој на општината преку примена на добри практики и модели
2.7	Напредна едукација на одделението за ЛЕР на општината за ИПА фондови

<b>Резултат 3: Обезбедени предуслови за искористување на геотермалните потенцијали</b>	
3.1	Истражување на можности за подготовка на студија
3.2	Поттикнување на инвестирање во бањски туризам
3.3	Поттикнување на искористување на гео-термалната енергија за изградба на оранжерији за раноградинарство

<b>Резултат 4: Да се поттикне развојот на сточарството и производството на храна со искористување на потенцијалите на општината</b>	
4.1	Студија за развој на сточарството
4.2	Поттикнување на развојот на сточарството преку промовирање на мерките за поддршка на овој вид производство (мерки за млади фармери, традиционално производство, преработка на сточарски производи)
4.3	Поттикнување на одгледување на пчели и пчелни производи согласно стандардите кои треба да се применат за да стане производот конкуретен на европските пазари
4.4	Брендирање на локалните сточарски производи за да станат препознатливи во регионот

**Стратешка цел 1.2 – Да се поддржи развојот на рурален туризам во општина Старо Нагоричане како посакувана туристичка дестинација**

Во рамките на оваа стратешка цел се очекува да се зајакнат капацитетите на населението за рурален туризам преку подобро разбирање на концептот на рурален туризам, како и на потребните предуслови за воведување рурален туризам. Во таа насока општината планира да соработува со надлежните институции за да се доближи руралниот туризам до локалното население, но исто така и да се подобри



препознатливоста на општината со нејзините природни убавини и културно-историски споменици како дестинација за рурален туризам.

### Резултат 1: Подобрена едуцираност на населението за рурален туризам

1.1	Одржување на практични обуки за заинтересираното население за развивање на рурален туризам
1.2	Споделување на успешни приказни и добри практики од регионот
1.3	Обезбедување информации со цел поттикнување на граѓански акции за рурален развој

### Резултат 2: Зголемена поддршка во изградба на сместувачки капацитети

2.1	Мапирање на локации за изградба на сместувачки капацитети
2.2	Овозможување на бесплатен упис во регистар на општината
	Реновирање на постоечки објекти во етно куќи
2.3	Обезбедување на информации за грантови за развој на селски домаќинства во угостителски објект од мал обем
2.4	Поттикнување на јавно-приватни партнерства за изградба на сместувачки капацитети

### Резултат 3: Зголемена препознаеност на општината како туристичка дестинација

3.1	Воспоставување на соработка со туристичкото информативно биро на национално ниво и Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот
3.2	Воспоставена комуникација со туристички агенции со цел вклучување на општината и историските локалитети во туристичките програми
3.3	Подготовка и дистрибуција на промотивни материјали за општината
3.4	Претставување на општината на Саеми за туризам
3.5	Поттикнување за повторно активирање на регионално туристичко биро

## СТРАТЕШКА ОБЛАСТ 2: ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА (МСП)

Оваа стратешка област ги претставува заложите на општината за подобрување на бизнис климата и климата за нови инвестиции, како и можностите за подобрување на вработувањет на младите во општината. Во таа насока оваа стратешка цел треба да се реализира преку:

- Анализа на можностите за нови инвестиции;
- Доближување на мерките за поддршка на малите и средните претпријатија.



Граѓанските организации во служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран од Европската унија



Европско движење Република Македонија



31





**Стратешка цел 2.1 Одржливо користење на природните потенцијали од страна на потенцијалните и нови инвеститори во насока на забрзан локален развој**

Преку оваа стратешка цел општината има намера да ги анализира можностите за искористување на потенцијалите на одржлив начин и истити да ги промовира пред потенцијалните и новите инвеститори.

Резултат 1: Подобрени предуслови за инвестиции	
1.1	Изработка на студија за можноста за користење на обновливи извори на енергија во општината (сонце и ветер)
1.2	Обука за поттикнување на искористување на сонцето и ветерот како обновливи извори на енергија
1.3	Примена на обновливи извори на енергија во ученичкиот дом во ООУ „Христијан Тодоровски – Карпош“ - Драгоманце
1.4	Мапирање на можни локации за инвестиции
1.5	Воспоставување на контакти меѓу потенцијални инвеститори и заинтересирани граѓани
1.6	Запознавање со процедура на потенцијален инвеститор да може сам да прави урбанизација на парцели

**Стратешка цел 2.2. Унапреден систем за поддршка на постоечките и потенцијалните бизниси**

Преку оваа стратешка цел се планира да се доближат можностите за развој на бизнисот т.е МСП преку остварување контакти со релевантни надлежни институции како на пример Агенцијата за вработување на Република Македонија (АВРМ) и АППРМ и создавање услови за дел од мерките преку кои се нуди поддршка на бизнисот да станат реални и прифатени на локално ниво.

Резултат 1: Зголемена достапност на мерките за поддршка на развојот на МСП	
1.1	Промоција на микрокредитирање на мали и средни претпријатија
1.2	Поддршка на МСП преку систем на обуки како на пример обука за изработка на бизнис план, обука за работодавачи, обука за правни прашања и сл.
1.3	Поттикнување за користење на мерките за стручно оспособување и доквалификација на вработените кои ги нуди АВРМ

Резултат 2: Подобрени предуслови за развој на Јавно приватно партнерство (ЈПП)	
2.1	Промоција и поттикнување на Јавното приватно партнерство
2.2	Изготвување на стратегија за развој на ЈПП

<b>Резултат 3: Воспоставен систем за брендирање на локалните производи</b>	
3.1	Брендирање на локалните производи
3.2	Изработка на листа на локални производи за брендирање
3.3	Едукација на производителите за брендирање на локални производи
3.4	Поддршка од локалната власт во процесот на брендирање (административна поддршка)

**Стратешка цел 2.3. Поттикнување на меѓусебна соработка на општините, регионите и прекугранична соработка**

<b>Резултат 1: Меѓусебна соработка на општините во Североисточен плански регион во насока на искористување на ЕУ фондовите</b>	
1.1	Соработка на општините во промоција на стопанството во регионот
1.2	Подготовка на проекти на регионално ниво за прекугранична соработка

<b>Резултат 2: Вклучување на сите заинтересирани страни во процесот на планирање и управување со МСП</b>	
2.1	Формирање на советодавно тело од областа на поттикнување на МСП

### **СТРАТЕШКА ОБЛАСТ 3: ЛОКАЛНА САМОУПРАВА СО РАЗВИЕН СИСТЕМ ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДДРШКА НА ЗАЕДНИЦАТА**

Во рамките на оваа стратешка област општина Старо Нагоричане планира да пристапи преку следниве начини:

- Зајакнување на работоспособноста и вештините кај граѓаните како предуслов за зголемена вработливост;
- Унапредување на грижата за животната средина како предуслов за локален развој;
- Унапредување на капацитетот на локалната администрација.

**Стратешка цел 3.1. Подобрување на условите за поквалитетен живот**

Во рамките на оваа стратешка цел општината ќе се насочи кон подобрување на локалната инфраструктура и зајакнување на вештините и работоспособноста на населението и пред сè на младите лица. Во таа насока се планира и соработка со АВРМ



со цел доближување на мерките за намалување на невработеноста и подобрување на вработливоста.

Резултат 1: Подобрување на инфраструктурата во општината	
1.1	Доасвалтирање на Арбанашко-деловски преслап (3.300 м)
1.2	Доасвалтирање на асфалтен пат во с. Свиланце
1.3	Доасвалтирање на крак Мала Еребичарци од 1.300 м
1.4	Подготовка на проектна документација за изградба на локален пат во с. Драгоманце во должина од 2 км

Резултат 2: Унапредени вештини на работоспособното население во согласност со барањата на бизнисот на локално ниво	
2.1	Реализирање на специјализирани обуки за невработените лица, во соработка со локалните земјоделски/индустриски капацитети
2.2	Обезбедување на преквалификација на работната сила за потребите на пазарот на трудот
2.3	Спроведување на курсеви и обуки за дефицитарни струки
2.4.	Кариерно советување на невработените лица

Резултат 3: Подобрени капацитети на вработените во образовните институции за работа со различни категории на деца	
3.1	Едукација на образовниот кадар за работа со деца со нетипичен развој
3.2	Воспоставување на соработка со општинскиот Центар за социјална работа
3.3	Обуки на стручни служби за работа со деца жртви на насилство

### **Стратешка цел 3.2. Подобрување на квалитетот на животната средина како предуслов за локален развој**

Во рамките на оваа стратешка цел општината планира да го подобри управувањето со отпадот, но истовремено да се влијае и кон зачувување на природните богатства ретки видови растенија и животни и да ја подигнува свеста на локалното население да даде поддршка на овој одржлив концепт на развој.

Резултат 1: Подобрено управување со отпадот	
1.1	Акција за чистење на дивите депонии
1.2	Развивање на квалитетен систем за управување со отпад
1.3	Заложба за регионален прифат на депонирање на отпадот во Св. Николе и

обезбедување возило за транспорт на отпад до регионалната депонија

**Резултат 2:** Зголемена свест кај локалното население за значењето на здравата животна средина

**2.1** Анимирање и обуки на населението за подигнување на еко свеста

**Резултат 3:** Посистематски пристап кон заштита на природното богатство

**3.1** Обука на сите субјекти вклучени во процесот на заштита на природното богатство

**3.2** Мапирање на природно богатство во општината и во регионот

**3.3** Изготвување на програма за заштита на ретки видови на растенија и животни

### **Стратешка цел 3.3. Зајакната институционална одржливост на локалната самоуправа**

Во рамките на оваа стратешка цел, општината ќе делува кон подобрување на внатрешната организираност и капацитетот за работа во локалната администрација. Истовремено општината планира да воведува механизми и алатки со кои постојано ќе го подобрува работењето и координацијата на локално ниво како пристапот до разновидни извори на финансирање на општината.

**Резултат 1:** Подобрени капацитети на вработените во локалната администрација

**1.1** Адаптација и надоградба на систематизација во општината

**1.2** Назначување на лице одговорно за социјални работи

**1.3** Континуирана обука на општинската администрација

**1.4** Обуки на вработените за подготовка на проекти

## **4. Стратегиски комуникации**

Заради остварување на поставените цели и очекуваните резултати во Стратегијата за ЛЕР, општина Старо Нагоричане ќе воспостави редовни комуникации со засегнатите страни и ќе ги одржува веќе воспоставените врски и односи.

Стратегиските комуникации опфаќаат неколку нивоа и тоа:

- Комуникации со надлежни институции на национално ниво и нивни подрачни единици на локално ниво меѓу кои како клучни се наметнуваат: Министерство за локална самоуправа, МЗШВ, АВРМ, АППРМ, Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР), АПРЗ, Министерство за труд и социјална политика (МТСП), Фонд за иновации и сл.



- Комуникации со останати чинители и засегнати страни на национално и локално ниво како на пример јавни претпријатија, локални бизниси, банки, донатори, осигурителни компании, здруженија на граѓани, комори и сл.
- Комуникации со директни корисници т.е со локалното население, потенцијални инвеститори, бизнисмени и сл.

Соодветно на секое ниво, локалната администрација ќе примени и развие соодветени пристапи и алатки со цел двонасочна комуникација и навремено споделување на информациите во двата правци. Како можни начини на комуникација се планираат:

- директни средби и состаноци со надлежни институции на национално и локално ниво;
- испраќање дописи до надлежни институции на национално и локално ниво;
- пристап преку организирани форми за претставување на општината како на пример форуми, саеми, групни средби и сл.;
- споделување информации по електронски пат со цел запознавање на јавноста и институциите за активностите, постигнувањата и плановите на општината и тоа преку целни e-mail пораки, Facebook страна, веб страна на општината;
- споделување информации во вид на печатени промотивни и информативни материјали како на пример билтени, флаери, информатори и сл.

Во рамките на секој дефиниран резултат општината ќе предвиди методи за комуникација со јавноста како и одговорни лица за спроведување и следење на комуникациите.

## 5. Следење на реализацијата на Стратегијата за Локален економски развој

Следењето на остварување на Стратегијата за ЛЕР ќе се спроведува како на ниво на остварување на зацртаните активности и резултати така и на ниво на успешност на Стратегијата во смисла на оствареност на стратешките цели.

Општината ќе подготви годишни планови за реализација на стратегијата преку кои ќе го следи исполнувањето на предвидените активности, планираниот и алоцираниот буџет и зацртаните резултати. Одделението за ЛЕР ќе подготвува полугодишен и годишен извештај за оствареноста на годишните планови за ЛЕР кои ќе бидат презентирани пред Советот на општината и соодветно на постигнувањата ќе се одредат дополнителни мерки или измени во годишните планови.



На стратешко ниво локалната самоуправа ќе спроведе периодична евалуација на оствареноста на стратегијата по истекот на 3 години од донесувањето на истата. За секоја стратешка цел општината ќе дефинира клучни показатели/индикатори на успешност, т.е ќе ги мери нивните почетни вредности, целни вредности на истекот на третата година и крајни вредности на истекот на петтата година од Стратегијата за ЛЕР. Препораките од дадената периодична евалуација ќе се искористат по потреба за ревизија на Стратегијата за ЛЕР. При истекот на петтата година од спроведувањето на Стратегијата за ЛЕР, локалната самоуправа ќе спроведе завршна евалуација согласно поставените индикатори и нивните крајни вредности, а наодите од истата ќе бидат употребени како појдовна основа при дизајн на следната Стратегија за ЛЕР.

Успешност на Стратегијата за ЛЕР ќе се оценува според следните критериуми:

- **Релевантност:** Дали целите и резултатите на Стратегијата одговараат на дефинираните потреби и приоритети за ЛЕР?;
- **Ефективност:** Степенот до кој целите се постигнати односно дали мерките и активностите ги дале очекуваните резултати? Дали можело да се постигне повеќе?;
- **Ефикасност:** Дали сите расположиви ресурси биле искористени во имплементација на Стратегијата? Дали целите и резултатите се постигнале со најмалку можни ресурси?;
- **Одржливост:** Дали мерките и активностите имплементирани во рамки на Стратегијата се одржливи и ќе имаат позитивни ефекти врз локалниот економски развој на општината и по истекот на периодот на Стратегијата?

## 6. Финансиски показатели и проекции

### 6.1. Податоци за планиран и реализиран буџет на општина Старо Нагоричане во последните 5 години

<i>Година</i>	<i>Планиран буџет</i>	<i>Реализиран буџет</i>
2018	163 888 918 ден.	до 30.09.2018 58 358 622 ден.
2017	178 242 621 ден.	71 158 298 ден.
2016	157 835 777 ден.	76 721 252 ден.
2015	142 789 294 ден.	66 593 123 ден.
2014	176 745 053 ден.	87 231 486 ден.



Од погоре презентираниите трендови може да се заклучи дека досегашниот процент на реализација на планираниот буџет изнесува околу 40% што укажува на потребата за зголемена реализација на планираните средства и во таа насока воспоставување систем на реалистично планирање на приходите и трошоците.

## 6.2. Податок за планиран буџет на општината за 2019 година

Проекција за буџетот на општината за 2019 година е 140 000 000 ден.

## 6.3. Проекција на буџет на општината за следните 5 години

Проекцијата за годишен буџет на општината и за следните 5 години е 140 000 000 ден на годишно ниво.

## 6.4. Главните извори на финансирање на општина Старо Нагоричане

Главните извори на финансирање на општина Старо Нагоричане се: донации и дотации, приходи од основен буџет на општина Старо Нагоричане и самофинансирачки приходи.



Граѓанските организации во служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран од Европската унија



Европско движење Република Македонија



## Прилог 1 – Список на членови во тимот за подготовка на Стратегија за ЛЕР

	Име и Презиме	Општина Старо Нагоричане	Функција
1.	Јовица Јанчиќ	Општина Старо Нагоричане	Претседател на Совет
2.	Ивица Ивановски	Општина Старо Нагоричане	Член на Совет
3.	Драган Спасиќ	Општина Старо Нагоричане	Член на Совет
4.	Игор Душановски	Општина Старо Нагоричане	Член на Совет
5.	Тања Јовановска	Општина Старо Нагоричане	Член на Совет
6.	Славка Стефановска Цветковска	Општина Старо Нагоричане	Соработник за односи со јавност, меѓународна соработка и туризам
7.	Саша Кузмановиќ	Општина Старо Нагоричане	Раководител на одд.за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина
8.	Хелена Мишевска	Општина Старо Нагоричане	Самостоен референт - Координација на активности на градоначалник
9.	Мирослав Славковски	Општина Старо Нагоричане	Виш соработник – уредување на градежно земјиште
10.	Мирослав Спасовски	Општина Старо Нагоричане	Одржувач на спортски објекти
11.	Зорица Илиевска	Општина Старо Нагоричане	Административни работи од областа на урбанизам, комунални дејности и заштита на животна средина
12.	Тина Костовска	Општина Старо Нагоричане	Помлад соработник за администрирање на пригоди
13.	Лила Лазаревска	Општина Старо Нагоричане	Раководител на Одд.за финансиски прашања
14.	Давор Арсиќ	Општина Старо Нагоричане	Помлад соработник за вработување, мобилност и обуки
15.	Боби Богдановиќ	Општина Старо Нагоричане	Шофер на Градоначалник





16.	Драган Јовановски	Општина Старо Нагоричане	Помлад соработник за заштита на животна средина и природата
17.	Рашко Цветковски	Општина Старо Нагоричане	Виш референт – комунален редар



Граѓанските организации во служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран од Европската унија

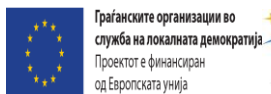
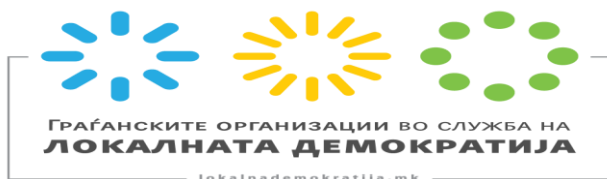


Европско движење Република Македонија



40







## Прилог 2 - Акциски план за 2019 година и проекции за следните години

### СТРАТЕШКА ОБЛАСТ 1 ПОДОБРУВАЊЕ НА ПОТЕНЦИЈАЛИТЕ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА ВО ОПШТИНАТА ВО НАСОКА НА ЗАБРЗАН РУРАЛЕН РАЗВОЈ

#### Стратешка цел 1.1. *Подобрени услови и капацитет на населението за земјоделско производство и сточарство*

#### Резултат 1: Подобрена информираност на земјоделците за можностите за развој на земјоделството

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Изработка на квартален билтен со роковник за датуми поврзани со објавување на повици за субвенции, Програми за рурален развој, ИПАРД мерки (во соработка со подрачната канцеларија на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство)	Сумарни и ажурирани информации за постоечки мерки и повици за поддршка на земјоделството и руралниот развој	Април, Август, Декември 2019	Локална администрација во општината	/
2	Изработка на регистар на податоци за земјоделци (со преземање од МЗШВ)	Утврден број и карактеристики на земјоделски стопанства во општината	Април 2019	Локална администрација во општината	/
3	Реонизација на општината на населени места (39 населени места)	Утврдени реони во општината	Јули 2019	Локална администрација во општината	/



ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО СЛУЖБА НА  
ЛОКАЛНАТА ДЕМОКРАТИЈА

lokalnademokratija.mk

4	Одржување на редовни информативни средби за информирање на локалното население за можностите кои ги нудат мерките и програмите како и консултација за проблемите со кои се соочуваат	Одржани три средби и информирани присутни за можностите кои ги нудат мерките и програмите за поддршка на земјоделството	Во зависност од тоа кога ќе бидат објавени повиците за доделување на мерки и субвенции	Локална администрација во општината, Подрачна единица на МЗШВ, Агенција за поддршка и развој на земјоделството, НВО	500,00 – општина, донатори, НВОи
5	Учество на претставници на општината на едукативни сесии и поттикнување за аплицирање на мерките во соработка со локалните надлежни институции	Подобрени капацитети на локалната администрација за постоечки мерки и повици од областа на земјоделството и руралниот развој	Минимум 3 пати годишно во зависност од времето кога се организираат обуки	Локална администрација во општината, НВО	1.000,00 – донатори, бизнис сектор
6	Продлабочување на соработката со МЗШВ со цел обучени екипи на ова ресорно министерство да им помагаат на земјоделците при аплицирање за програми, субвенции	Органиzirани минимум три средби со земјоделците за помош при аплицирање за програми и субвенции	Во зависност од тоа кога ќе бидат објавени повиците за доделување на мерки и субвенции	Локална администрација во општината, МЗШВ	300,00 – општина, донатори, НВОи
7	Изработка на студија за производство на органска и здрава храна вклучувајќи го и процесот и	Изготвена е студија за производство на органска и здрава	2022	Локална администрација во општината, донатори,	2.000,00 – донатори, бизнис сектор,



Граѓанските организации во  
служба на локалната демократија  
Проектот е финансиран  
од Европската унија



Европско движење  
Република Македонија



	можностите за преработка како производите би добиле додадена вредност	храна како производите би добиле додадена вредност		консултанти, НВОи	НВОи
--	---	--	--	-------------------	------

## Резултат 2: Зголемена достапност на мерките за поддршка на земјоделството и руралниот развој

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Организирање на редовни средби/состаноци со претствници на АПРЗ и МЗШВ од страна на општината со цел да се поврзат земјоделците со овие институции	Подобрена поврзаност на земјоделците со АПРЗ и МЗШВ	Април, Август, Декември 2019	Локална администрација во општината, АПРЗ, МЗШВ	300,00 – општина, донатори, НВОи
2	Редовни информативни сесии во периодот на објавување на секој повик или мерка со претставниците на подрачната единица на МЗШВ и на АПРЗ со практична помош и поддршка во пополнување на обрасците	Зголемен број на пополнети пријави и обрасци во секој нареден повик	3 пати годишно во зависност од тоа кога ќе бидат објавени повиците за доделување на мерки и субвенции	Локална администрација во општината, АПРЗ, МЗШВ	100,00 – општина, донатори, НВОи
3	Промоција на мерките од Програмата за рурален развој и поднесување на зеднички апликации на општината и локалните здруженија	Поднесени минимум 3 апликации на годишно ниво	Во зависност од тоа кога ќе бидат роковите за аплицирање	Локална администрација во општината, Локални здруженија	/
4	Продлабочување на соработката со Центарот за развој на	Утврдени можности за соработка и	Континуирано во 2019	Локална администрација во	/

	Северноисточен плански регион	заеднички настап во рамки на Меморандум за соработка		општината, Центарот за развој на Северноисточен плански регион	
5	Воспоставување на систематска соработка со бизнис заедницата на локално ниво и утврдување на заеднички полиња за соработка, вклучувајќи го и заедничкото аплицирање на проекти	Утврдени заеднички полиња за соработка и идентификувани конкретни идеи и предлози во рамки на Меморандум за соработка	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, бизнис заедница	/
6	Подготовка на проекти за прекугранична соработка за унапредување на земјоделството и руралниот развој на општината преку примена на добри практики и модели	Подготвен најмалку еден предлог проект во текот на 2019 година	Континуирано во 2019 во зависност од роковите за поднесување апликации	Локална администрација во општината, НВОи	/
7	Напредна едукација на одделението за ЛЕР на општината за ИПА фондови	Присуство на најмалку две обуки на вработените	Континуирано во зависност од организирање на обуките	Локална администрација во општината, донатори, НВОи	2.000,00 – донатори, НВО

### Резултат 3: Обезбедени предуслови за искористување на геотермалните потенцијали

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Истражување можности за подготовка на студија	Разгледани можности за изработка на	2021	Локална администрација во	3.000,00 – донатори,

		студија		општината, бизнис сектор, донатори	бизнис сектор
2	Поттикнување на инвестирање во бањски туризам	Идентификувани потенцијални инвеститори	Континуирано 2019-2023	Локална администрација во општината, бизнис сектор	/
3	Поттикнување на искористување на гео-термалната енергија за изградба на оранжерии за раноградинарство	Идентификувани потенцијални заинтересирани земјоделци и бизниси	Континуирано 2019-2023	Локална администрација во општината, бизнис сектор	/

**Резултат 4:** Да се поттикне развојот на сточарството и производството на храна со искористување на потенцијалите на општината

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Студија за развој на сточарството	Изготвена студија за развој на сточарството	2020	Локална администрација во општината, бизнис сектор	2.000,00 – донатори, бизнис сектор
2	Поттикнување на развојот на сточарството преку промовирање на мерки за поддршка	Искористени мерки за млади фармери  Промовирани успешни приказни од фармери од општината и од државата	2020  2021	Локална администрација во општината, Центар за развој на регионот, бизнис сектор, НВОи  Локална администрација во	2.000,00 – Бизнис сектор, НВОи општина

				општината, Центар за развој на регионот, бизнис сектор, НВОи	
3	Поттикнување на одгледување на пчели и пчелни производи согласно стандардите кои треба да се применат за да стане производот конкуретен на европските пазари	Поблиска запознаеност и примена на стандардите во пчеларството од страна на заинтересираните пчелари	2021	Локална администрација во општината, НВОи, бизнис сектор	5.000,00 – Бизнис сектор, НВОи
4	Брендирање на локалните сточарски производи за да станат препознатливи во регионот	Утврдени брендови на одредени сточарски производи	2021	Локална администрација во општината, НВОи, бизнис сектор	3.000,00 – бизнис сектор, донатори

**Стартешка цел 1.2 – Да се поддржи развојот на рурален туризам во општина Старо Нагоричане како посакувана туристичка дестинација**

**Резултат 1:Подобрена едуцираност на населението за рурален туризам**

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Одржување на практични обуки за заинтересираното население за развивање на рурален туризам	Одржани најмалку 3 обуки за локалното население за развој на рурален туризам	2019	Локална администрација во општината, НВО, бизнис сектор	1.000,00 – бизнис сектор, НВОи



2	Споделување на успешни приказни и добри практики од регионот	Стеknати нови искуства за добри и успешни практики	Април, јуни, септември, ноември 2019	Локална администрација во општината, НВО	500,00 – НВОи, донатор
3	Зајакнување на соработката со граѓански организации за рурален развој	Утврдени заеднички можности и идеи за заедничка работа	Континуирано во 2019	Локална администрација, НВОи	100,00 - општина

### Резултат 2: Зголемена поддршка во изградба на сместувачки капацитети

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Мапирање на локации и подготовка на мапа за изградба на сместувачки капацитети	Изработена мапа на локации за сместувачки капацитети	Крај на 2019	Локална администрација во општината	200,00 - општина
2	Овозможување на бесплатен упис во регистар на општината	Изготвен и ажуриран регистар	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината	/
3	Промоција и поттикнување на реновирање на постоечки објекти во етно куќи	Идентификувани можни објекти за реновирање	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, бизнис сектор	1.000,00 – донатор и министерство за култура
4	Обезбедување на информации за грантови за развој на селски домаќинства во угостителски објект од мал обем	Населението е запознато со можности за финансирање	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, НВО	/
5	Поттикнување на јавно-приватни партнерства за изградба на	Идентификувани објекти во	Континуирано во 2019	Локална администрација во	

	сместувачки капацитети	сопственост на општината кои може да бидат понудени		општината, бизнис сектор, НВО	1.000,00 -за елаборат по објект  општина
		Изготвени елаборати за објектите	2019		
		Понуда на објектот за преадаптација	2020		

### Резултат 3:Зголемена препознаеност на општината како туристичка дестинација

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
<b>1</b>	Воспоставување на соработка со туристичкото информативно биро на национално ниво и Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот	Одржани средби и утврдени можности за соработка во рамки на Меморандум за соработка	До април 2019	Локална администрација во општината; Туристичко биро	/
<b>2</b>	Воспоставена комуникација со туристички агенции со цел вклучување на општината и историските локалитети во туристичките програми	Одржани средби и остварена соработка со туристички агенции во рамки на Меморандум за соработка	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината	/
<b>3</b>	Подготовка и дистрибуција на промотивни материјали за	Подготвени и дистрибуирани	До септември 2019	Локална администрација во	5.000,00 – општина, бизнис

	општината (каталози, флаери, сувенири)	промотивни материјали		општината, бизнис сектор	сектор, туристички агенции, донатори, НВОи
4	Претставување на општината на Саеми за туризам	Учество на најмалку два саеми за туризам	Континуирано во 2019 во зависност од датум на одржување на Саеми за туризам	Локална администрација во општината, бизнис сектор	5.000,00 – општина, бизнис сектор, туристички агенции, донатори, НВОи
5	Поттикнување за повторно активирање на регионално туристичко биро	Изготвена анализа за придобивките од отворање на регионално туристичко биро	2019	Локална администрација во општината, национално туристичко биро	1.000,00 - општина, бизнис сектор, туристички агенции, донатори, НВОи

## СТРАТЕШКА ОБЛАСТ 2 ПОДДРШКА НА РАЗВОЈ НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

**Стратешка цел 2.1 Одржливо користење на природните потенцијали од страна на потенцијалните и нови инвеститори во насока на забрзан локален развој**

**Резултат 1:** Подобрени предуслови за инвестиции

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Изработка на студија за можноста	Изготвена студија за ветер како обновлив	2020	Локална администрација во	Светска банка,

	за користење на обновливи извори на енергија во општината (сонце и ветер)	извор на енергија Изготвена студија за сонце како обновлив извор на енергија	2023	општината,, бизнис сектор, донатори, консултанти	Агенција за енергетика
2	Обука за поттикнување на искористување на сонцето и ветарот како обновливи извори на енергија	Одржана обука за заинтересирани земјоделци и бизниси	2023	Локална администрација во општината, бизнис сектор, донатори, консултанти	5.000,00 – Бизнис сектор, донатори
3	Примена на обновливи извори на енергија во ученичкиот дом во ООУ „Христијан Тодоровски – Карпош“ – Драгоманце	Воспоставен систем на обновливи извори на енергија	2022	Локална администрација во општината, бизнис сектор, донатори	20.000,00 Бизнис сектор, странски донации
4	Мапирање на можни локации за инвестиции	Мапа со локации за инвестиции	Јуни 2019	Локална администрација во општината	/
5	Воспоставување на контакти меѓу потенцијални инвеститори и заинтересирани граѓани	Остварени контакти со идентификувани потенцијални инвеститори (најмалку три)	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, бизнис сектор	/
6	Запознавање со процедура на потенцијален инвеститор да може сам да прави урбанизација на	Изготвени насоки за процедурата	Јуни, септември 2019	Локална администрација во општината, бизнис	100,00 - општина



	парцела			сектор	
--	---------	--	--	--------	--

## Стратешка цел 2.2. Унапреден систем за поддршка на постоечките и потенцијалните бизниси

### Резултат 1: Зголемена достапност на мерките за поддршка на развојот на МСП

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Промоција на микрокредитирање на мали и средни претпријатија	Промовирани можности и услови за микрокредитирање	Септември 2019	Локална администрација во општината, Агенција за развој на мали и средни претпријатија (АРМСП)	500,00 - Агенција за развој на мали и средни претпријатија
2	Поддршка на МСП преку обука за изработка на бизнис план; обука за работодавачи, обука за подготовка на проекти, обука за правни прашања	Обезбеден пристап на МСП до можности за обука	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, бизнис сектор, АВРМ – подрачна канцеларија, НВОи, донатори	/
3	Поттикнување на користење на мерките за стручно оспособување и доквалификација на вработените	Најмалку 1/3 од локалните бизниси користат мерки за стручно	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, бизнис сектор, АВРМ –	/



	кои ги нуди АВРМ	оспособување од АВРМ		подрачна канцеларија	
--	------------------	----------------------	--	----------------------	--

### Резултат 2: Подобрени предуслови за развој на Јавно приватно партнерство (ЈПП)

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Промоција и поттикнување на Јавното Приватно Партнерство	Подобра запознаеност на локалните чинители со можности за ЈПП	2020	Локална администрација во општината,	1.000,00 – општина, бизнис сектор, донатори
2	Изготвување на стратегија заразвој на ЈП	Подготвена стратегија за ЈПП	2023	Локална администрација во општината, донатори, консултанти	2.000,00 - Донатори

### Резултат 3: Воспоставен систем за брендирање на локалните производи

1	Брендирање на локалните производи:	Изработена листа на локални производи за брендирање;	2019		1.000,00 – донатор, бизнис сектор
		Поголема едуцираност на производителите за брендирање на	2020	Локална администрација во	3.500,00 – донатор, бизнис

		локални производи;  Укажана поддршка од локалната власт во процесот на брендирање	2021-2023	општината, бизнис сектор, консултант	сектор  /
--	--	---	-----------	--------------------------------------	-----------------

**Стратешка цел 2.3. Поттикнување на меѓусебна соработка на општините, регионите и прекугранична соработка**

**Резултат 1: Меѓусебна соработка на општините во Североисточен плански регион во насока на искористување на ЕУ фондовите**

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Соработка на општините во промоција на стопанството во регионот	Зајакната препознатливост на регионот и стопанството	Континуирано 2019	Локална администрација во општината, ЗЕЛС	1.000,00 – Општина, ЗЕЛС, Донатори
2	Подготовка на проекти на регионално ниво за прекугранична соработка	Подготвен најмалку еден проект во соработка со	Континуирано во 2019 во зависност од рок за поднесување на	Локална администрација во општината, НВОи,	Во зависност од % со кој ќе треба да учествува



		општините од регионот	проектите	Бизнис сектор	општината според условите на повикот
--	--	-----------------------	-----------	---------------	--------------------------------------

**Резултат 2:** Вклучување на сите заинтересирани страни во процесот на планирање и управување со МСП

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Формирање на советодавно тело од областа на поттикнување на МСП	Воспоставено функционално советодавно тело	Крај на 2020	Локална администрација во општината, бизнис сектор	/

**СТРАТЕШКА ОБЛАСТ 3 – ЛОКАЛНА САМОУПРАВА СО РАЗВИЕН СИСТЕМ ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДДРШКА НА ЗАЕДНИЦАТА**

**Стратешка цел 3.1. Подобрување на условите за поквалитетен живот**

**Резултат 1:** Подобрување на инфраструктурата во општината

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Доасвалтирање на Арбанашко-дејловски преслап (3.300 м)	Завршено асвалтирање и пуштен патот во употреба	Крај на 2019	Локална администрација во општината, Агенција за финансиска	286.709,00 Агенција за финансиска поддршка на рурален развој



				поддршка на рурален развој	
2	Доасвалтирање на асфалтен пат во с. Свиланце	Завршено асвалтирање и пуштен патот во употреба	Крај на 2019	Локална администрација во општината	165.909,00
3	Доасвалтирање на крак Мала Еребичарци од 1.300 м	Завршено асвалтирање и пуштен патот во употреба	Крај на 2019	Локална администрација во општината, Светска банка	98.293,00
4	Подготовка на проектна документација за изградба на локален пат во с. Драгоманце во должина од 2 км	Изготвена проектна документација	Јули 2019	Локална администрација во општината, Биро за рамномерен регионален развој	4.764,00

**Резултат 2: Унапредени вештини на работоспособното население во согласност со барањата на бизнисот на локално ниво**

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Реализирање на специјализирани обуки за невработените лица, во соработка со локалните земјоделски/индустриски капацитети	Реализирани најмалку 3 видови обуки согласно утврдените потреби	Април, јуни, септември 2019	Локална администрација во општината, подрачна канцеларија на АВРМ, бизнис сектор	АВРМ, бизнис сектор

2	Обезбедување на преквалификација на работната сила за потребите на пазарот на трудот	Искористување на мерките за преквалификација на АВРМ	Континуирано во 2019 во зависност од периодот кога АВРМ има предвидено курсеви	Локална администрација во општината,, подрачна канцеларија на АВРМ, бизнис сектор	АВРМ, бизнис сектор
3	Спроведување на курсеви и обуки за дефицитарни струки	Реализирани обуки за дефицитарни струки	Континуирано во 2019 во зависност од периодот кога АВРМ има предвидено курсеви	Локална администрација во општината,, подрачна канцеларија на АВРМ, бизнис сектор	АВРМ, бизнис сектор
4	Кариерно советување на невработените лица	Олеснет пристап до кариерни советници	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината,, подрачна канцеларија на АВРМ, бизнис сектор	АВРМ

**Резултат 3: Подобрени капацитети на вработените во образовните институции за работа со различни категории на деца**

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Едукација на образовниот кадар за работа со деца со нетипичен развој	Обучен кадар за работа со деца со	Континуирано во 2019	Локална администрација во	2.000,00 - БРО, НВОи,

		нетипичен развој		општината, БРО,	Донатори,
2	Зајакнување на соработка со општинскиот Центар за социјална работа	Подобрена соработка со Центарот за социјална работа	Март 2019	Локална администрација во општината, ЦСР	/
3	Обуки на стручни служби за работа со деца жртви на насилство	Подобрени капацитети на стручните служби за работа со деца жртви на насилство	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, НВОи	1.000,00 – НВОи, Донатори

**Стратешка цел 3.2. Подобрување на квалитетот на животната средина како предуслов за локален развој**

**Резултат 1: Подобрено управување со отпадот**

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Акција за чистење на дивите депонии	Намален број на дивии депонии	Мај, септември 2019	Локална администрација во општината	1.500,00 – општина, донатори
2	Зајакната соработка со регионалната депонија и обновување на возниот парк со едно возило за собирање и транспорт на комунален отпад	Обезбеден пристап кон собирање и одлагање на отпадот на регионална депонија	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината	/

**Резултат 2: Зголемена свест кај локалното население за значењето на здравата животна средина**



	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Анимирање и обуки на населението за подигнување на еко свеста	Зајакната еко свест кај населението	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, НВО	1.000,00 – НВО, Донатори

### Резултат 3: Посистематски пристап кон заштита на природното богатство

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Обука на сите субјекти вклучени во процесот на заштита на природното богатство	Реализирани обуки за систематски третман и заштита на природното богатство	2019-2023	Локална администрација во општината, донатори, консултанти	2.000,00 - донатори
2	Мапирање на природно богатство во општината и во регионот	Мапа на природните богатства во општината	2022	Локална администрација во општината, донатори, консултанти	3.000,00 - донатори
3	Изготвување на програма за заштита на ретки видови на растенија и животни	Изготвена програма за заштита на ретки видови растенија и животни	2023	Локална администрација во општината, донатори, консултанти	1.000,00 - донатори

**Стратешка цел 3.3. Воспоставување на систем за одржлив развој на општина Старо Нагоричане**

**Резултат 1:** Подобрени капацитети на вработените во локалната администрација

	Активности	Резултати	Временски рок	Одговорен	Буџет (Евра)
1	Адаптација и надоградба на систематизација во општината	Адаптирана систематизација во општината	Септември 2019	Локална администрација во општината	/
2	Назначување на лице одговорно за социјални работи	Назначен одговорен за социјални работи	Април 2019	Локална администрација во општината	/
3	Континуирана обука на општинската администрација	Редовно учество на обуки на вработените соодветно на новините и потребите	Континуирано во 2019	Локална администрација во општината, надлежни ресорни министерства	2.500,00 – НВОи, донатори
4	Обуки на вработените за подготовка на проекти	Обучени сите вработени за подготовка на проекти	Континуирано во зависност од времето на организирање на обуките	Локална администрација во општината, донатори, НВО	1.000,00 – НВО, донатори